

TÄLJA MED BARN

Säkerhet

Knivar är vassa, och man kan lätt sticka eller skära sig på dem om man inte har kunskap och är försiktig. På samma sätt finns det risker med en rad andra verktyg och situationer, som t.ex eld, yxor, elverktyg, klätterträd och vattendrag. Om man inte lär sig hantera dessa under sin uppväxttid så kan det lätt inträffa olyckor när man blivit tonåring eller vuxen och skall prova på utan erfarenhet, kanske för att imponera på kompisarna.

Därför är det viktigt att vi tar till vara barns nyfikenhet på farligheter och använder den till att låta dem prova sig fram för att lära känna sina egna begränsningar och farans egenskaper. Då kan de träna sig i att bli skickligare och att kunna hantera allt större faror utan att ta risker.

I sex- till sjuårsåldern har de flesta barn tillräcklig styrka och koordination för att lära sig tälja. I tidigare ålder är det mycket individuellt hur barnen klarar att hantera knivar, och därför bör den förälder som ansvarar för aktiviteten vara särskilt vaksam och framförallt närvarande. Genom att slipa ner spetsen på en kniv så undviks stickskador hos de minsta barnen, se bild.

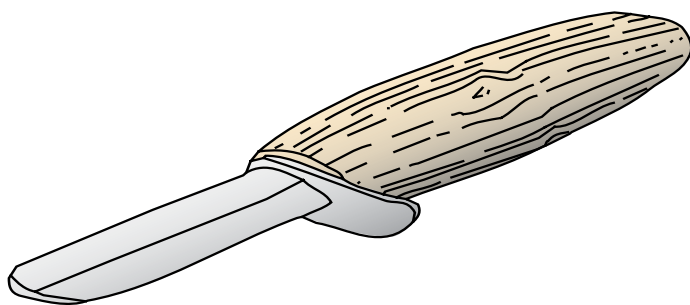

Val av kniv

Det är viktigt att välja en kniv av hög kvalitet, inte bara för de tekniska egenskaperna utan även för nöjet att hantverka. En bra täljkniv skall inte vara för stor. Bladet bör vara 5-10cm långt och 1-1,5cm brett. Det är viktigt att kniven är välslipad, för med en slö kniv måste man lägga mer kraft i tagen vilket medför sämre precision och större skador vid skärsår. Skaftets storlek skall vara anpassat till handen hos användaren för att ge bra grepp. Till de yngre barnen är ett parerskydd bra, men det är i vägen då man skall utföra mer avancerade täljgrepp och bör då inte vara med.

Koordination och styrka

Barnen behöver i första hand träna upp sin motorik, d.v.s. koordinationen mellan hjärnan och handen/armen/kroppen. Styrkan i hand och arm är oftast begränsad, och detta tillsammans gör att det är lämpligt att börja med uppgifter som inte kräver för mycket styrka. Färskt trä är mjukare att tälja i än torrt och därför bättre för de små barnen. Att tälja bort bark/näver eller tälja föremål av tjock tallbark är andra övningar som är lämpliga för små och ovana. Lämpliga nybörjarövningar kan vara barkbåt, spjut, vandringsstav, pilbåge, krok, smörknivar (förberett ämne) eller att bara tälja på en pinne (det behöver ju inte alltid bli något)

Om man slipar ner knivspetsen kan man undvika stickskador hos de allra minsta barnen. Om stålet blir för varmt under slipningen så går hårdningen förlorad. Var därför försiktig och kyl kniven regelbundet i vattenbad.

Säkerhetsregler

För att bli riktigt duktig på att hantera kniv så måste man lära sig en mängd olika grepp och tekniker, även att tälja mot sig själv, men för barn är det särskilt viktigt att inte gå för fort fram, utan att börja med grundläggande styrka och koordination. Därför är det berättigat med regler som begränsar riskerna i början. En annan anledning till att använda regler kan vara att barngruppen är så stor att den vuxne inte kan vägleda varje barn individuellt hela tiden. Här är förslag på säkerhetsregler som kombineras efter förnuft och situation:

Sitt ner.

Sitt på anvisad plats (t.ex: vid eldstaden)

Fråga alltid en vuxen eller ledare först.

Det måste vara lugnt runt om (inga springande eller stojande barn)

Tälj inte mot dig själv.

Tälj inte mot någon annan.

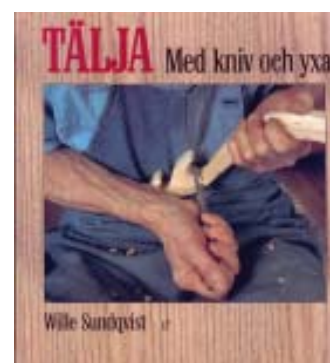
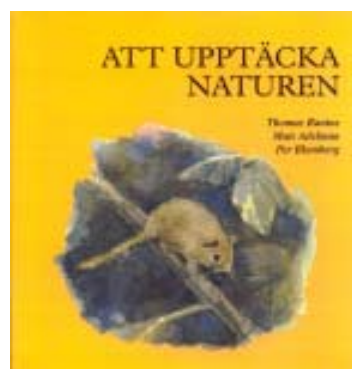
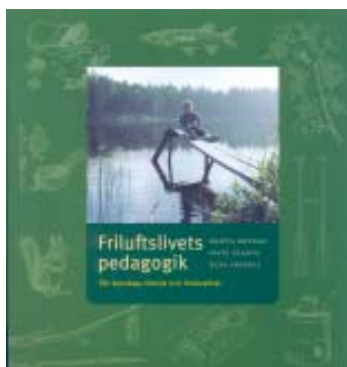
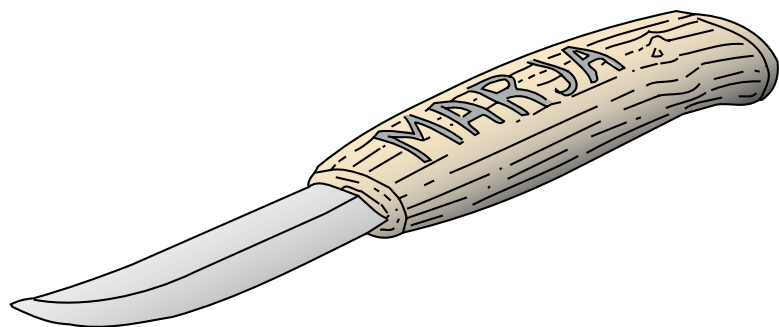
I takt med att barnen blir duktiga kan och bör man sedan avveckla en del regler, bl.a. att inte tälja mot sig själv, dock under vägledning av vuxen som kan visa olika avancerade täljgrepp.

Vanligtvis har barnen lätt att lära dessa eller liknande regler, för de är så starkt motiverade att använda kniven. I en större grupp kan det vara till hjälp att använda någon form av knivbevis. Det kan t.ex. innebära att barnet får en täljkniv med sitt eget namn inbränt när det lärt sig reglerna och lärt sig att vårda och slipa kniven. Barnet får sedan ansvara för sin egen kniv som lätt hittas igen i den gemensamma knivlådan. Om barnet bryter mot någon regel eller misskötter förtroendet på annat sätt kan kniven tas tillbaka tills hon/han visat sig trovärdig igen.

Skärsår

Naturligtvis så inträffar det att man skär sig med kniven. Många års erfarenhet av att tälja med barn och vuxna visar dock att skärsåren blir mindre hos små barn, samtidigt som erfarenheten av ett misstag blir desto större. Värsta skadorna inträffar hos oerfarna tonåringar och vuxna som har stor kraft i skärtagen. De orsakar djupare sår än de små barnen och verkar inte lära sig lika mycket av erfarenheten. Se alltid till att ha plåster, något att tvätta med och ev. Steri Strip/Butterfly att tejpa ihop skärsår med.

Om man är osäker på hur allvarligt ett skärsår är, om man t.ex. behöver sy, så skall en vårdcentral kontaktas för rådgivning.

www.utomhus.nu